

Билјана ВАНКОВСКА

W
Vo vreme na
op{ t a izmama,
ka ` uvawet o na
vist i nat a st anuva
revoluci oneren ~i n

W

Xorx ORVEL

ПРАВЕДНА ИЛИ НЕ, МОЈА ТАТКОВИНА!

Right or wrong, my country! Праведна или не, моја татковина! Тое е рефренот на американскиот патриотизам, кредото на националната политика, кое постоело уште пред прв пат да биде изговорено (во 1816 година). Тоа денес е најдобро потврдено преку позицијата на САД во однос на Меѓународниот кривичен суд, преку нивното конкретно парафразирање на тезата на Ниче дека татковината (САД) е над доброто и злото. Уште повеќе, САД се над меѓународната правда, бидејќи меѓународното право било (наводно) креирано за сите, освен за супер-силата. Нашата полтронска власт сесрдно ја поддржа ваквата правда скроена според мерка на САД преку потпишувањето на билатералната спогодба за изземање на американските граѓани од јурисдикцијата на Судот, но сега тоа не е прашање на денот. Дури е и забравено дека погазувањето на обврските на Република Македонија кон Меѓународниот суд беше сторено заради (наводниот) државнички сенс за националниот интерес да сме стасале пред портите на НАТО преку лобирањето на нашиот моќен сојузник и лобист, САД. Всушност, оттука почнавме да замичуваме на многу поголеми работи, како што е, на пример, нашето учество во нелегалната и неморалната војна во Ирак (дали има уште некој наивен да верува дека таму сме биле во мировна постконфликтна мисија??). Нејсе! На вакви аргументи, нашиве државници (свитата на Државникот), ќе ви кажат дека немате врска од реал-политик, не сте прагматичен за да го препознаете националниот интерес кој е над правото и моралот (right or wrong, my country, зарем не?). И конечно, кога немаат друг аргумент ќе ви кажат дека сте само жена, која ете не аргументира врз основа на знаење и принципи, туку низ емоции и морализирање кое никому не му е потребно.

Слушајќи ги како се пренемагаат и лажно ментираат околу двете обвинувања во Хаг, сега јас можам да им кажам дека не знаат ништо за светската реал политика - и дека се однесуваат како 'жени' (иако, за нивните солзи сметам дека се наместени и лицемерни). Зарем ги изненадува фактот дека хашкиот Трибунал (и особено обвинителството) станаа политички циркус (во зборовите на покојниот Зоран Ѓинѓиќ, токму човекот кој го предаде Милошевиќ на Хаг), уште од поодамна? **Она што требаше да претставува супер его, олицетворение на универзален морален и правен авторитет, превенција на "идни Југославији" сè почесто се дефинира како лоша правда и уште лоша политика.**

Можеби и може да се разбере пасивноста и наивната верба дека 'оазата на мирот' не ја засега тоа што се случува во Хаг, но тој аргумент падна во вода во моментот кога конфликтот зачука и на наша врата, а ние не подготвивме дури ниту Закон за соработка со Трибуналот. Не нè засегааше фактот дека Трибуналот бе-

ше воспоставен со одлука на Советот за безбедност на ООН - наспроти одредбите на Повелбата. Не нè засегааше тоа што САД и НАТО имаа директно (финансиско и политичко) влијание врз Трибуналот - или можеби некој веруваше дека тоа е среќна околност за нас? Стравливици и полтрони какви што сме, сметавме дека ние нема да ја исправиме кривата Дрина на меѓународниот правен поредок, кој воспостави Трибунал со нарушен морален, правен и политички кредибилитет. **Хашкиот Трибунал тврди дека настапува во име на хуманоста, а всушност дејствува во име на апстрактен, или поточно непостоечки ентитет.** Во практиката, тој апстрактен ентитет е дефиниран од моќниците на глобалната сцена. Така, на пример, САД кој е најголемиот должник на ООН, дарезливо го направи Трибуналот тотално финансиски зависен од својата каса. Државата која не го признава Меѓународниот кривичен суд, всушност му кумуваше на создавањето на Трибуналот за воени злосторства извршени на територијата на

поранешна Југославија. При своето првично обраќање во случајот на Милошевиќ, обвинителката Карла дел Понте, изјави дека правото на овој Трибунал - меѓународното хуманитарно право - е грижа на сите луѓе на светот. Но, набрзо се покажа дека најмалку фајде видоа вистинските жртви или нивните најблиски. **Во својата опсесија да се фатат и изнесат пред лицето на правдата "инженерите на војните" (од кои некои побрзаа да си починат навреме), почнаа најбескрупулозни пазарења со оние кои беа најнепосредни извршители, силувачи и егзекутори - нивните злодела беа сметани за помалку важни во однос на големата цел да се најдат докази и да се осуди Милошевиќ или некој од голем калибар.**

Како се приближуваше крајниот рок за подигнување нови обвиненија пред Трибуналот, пред неговото конечно затворање во 2008 година, амбициите на Карла дел Понте нараснуваа до ниво на желба таа лично да ја напише историјата на балканските конфликти, па дури и по

цена со тоа да го посеје семето на идните конфликти во регионот. Дури и најпринципиелните поддржувачи на идејата дека дури и 'нашите' херои доколку се сторители на воени злосторства треба да одговараат (како Војин Димитријевиќ или Жарко Пуховски), укажуваат дека најчесто ефектите од сфаќањето на правдата ала Дел Понте беа спротивни и опасни. Во Хрватска, на пример, јавноста извикуваше "Сите ние сме Норац", а во Србија популарноста на Милошевиќ порасна до невидени размери. **Наместо да се поттикне соочувањето со злосторствата сторени во име на сопствената нација/кауза, нациите се солидаризираа почесто со сторителите отколку со жртвите. Моралната катарза е одложена за некое друго време...** Дури и ентузијазмот за членство во ЕУ, ако цената за членството е погазување на она што се смета за национална чест, големо мнозинство Хрвати е подготвено да го отфрли. Во основа, Хаг како да стори сè да ја зајакне десната националистичка опозиција и сентименти, ги разбуди теориите на светски заговор, дури и кај оние кои не се наклонети да веруваат во непогрешливоста на сопствената нација/држава.

Коментирајќи го текот на судењето на Милошевиќ, неодамна една српска интелектуалка изјави дека најмногу му

се лути на Трибуналот што ќе ја доведе во состојба во која Милошевиќ дури ќе ѝ стане и симпатичен. Не можам а да не помислам дека како што тргнале работите, наскоро и мене може да ми стане симпатичен човекот кој долго го сметав за инфантилен, некадарен, па дури и одговорен за начинот на кој се справивме со кризата во 2001 година. **Патетично би било да се рече дека Бошкоски може да се вброи меѓу инженерите на југословенските конфликти!** Како да го кажете тоа за човек кој, како мало дете, уживаше во некој свој филм и себеперцепцијата за некаков национален херој, и тоа во време кога на земјата ѝ требаше одлучно и високопрофесионално водство??? Веројатно, како што Милошевиќ можеше лесно да биде осуден од сопствениот народ и од граѓаните за целата несреќа што ѝ ја донесе на Србија, не за поттикнување на војните, туку за нивното губење дополнето со невидена корупција и криминал, и ние веројатно имавме што да кажеме за многу актери на нашата 'мала војна'. Зошто, **простете, Бошкоски не беше сам! Рамо до рамо со него беше коалициониот партнер и министер за одбрана, а за врховниот командант и да не говориме, како и за севкупната албанска политичка елита од тоа време.**

Со етно-национализмот не се изра-

зува само негативниот, понижувачки однос кон другиот, туку и во безпоговорната љубов кон своите. Според Орвел, националистите не само што не ги осудуваат злосторствата сторени од своите, туку имаат неверојатна способност и да не слушаат за таквите злосторства. Не, јас не се согласувам со американската верзија на патриотизмот за мојата татковина, праведна или не! Мојата татковина не е и не смее да биде над човечноста и правдата. Љубовта за мојот народ не е амнестија за оние кои сториле злосторства во мое име и во името на мојот народ или татковина. Жално е ако, под изговор дека се нема доволно правничко образование, се тврди дека во војната е нормално да се случуваат секакви стравогии и дека на непријателот не му се носи баклава, туку се настојува да му се свирне куршум в чело. Колку и да звучи апсурдно, сепак постојат правила на војување, чија цел е колку што е можно повеќе да се хуманизираат односите меѓу завојуваните страни. Затоа, на повредениот и онеспособен непријател навистина му се пружа медицинска помош, а не се дотепува. Точно е и дека цивилите се предмет на највисока заштита - ама од сите инволвирани страни во конфликтот. **Еве, дури и лаички да го погледнеме случајот "Љуботен", па излегува дека при т.н. инцидент со мината, силите на ОНА ги имаат прекршено правилата и обичаите на војувањето со самиот факт што не дозволуваат на повредените да им биде дадена прва помош и да бидат дислоцирани од местото на вооружената пресметка.**

Ќе оставиме Трибуналот (каков таков) да одлучи што навистина се случувало во селото на 12 август 2001 година, но за јунаците од ОНА останува јавно да им одговорот на своите зошто толку храбро се криеле во цивилни објекти и така ги загрозиле животите на невините?

Ќе оставиме ли конечно Карла дел Понте да ни ја напише приказната за тоа што навистина се случи во 2001 (во целост)? Некои велат дека има две приказни за кризата, но некои се уште поексплицитни во укажувањето дека всушност, Македонците воопшто немаат приказна. Албанците, за жал, се држат до максимата *right or wrong, my nation* - или поинаку кажано, мојот народ е над моралот и злото. Изгледа, сите сега чекаат некој друг да ни ги реши моралните, правните и политичките дилеми, таму некаде во Хаг... Само чекам да го видам моментот кога некој правнички авторитет (со нова уставна реформа на правосудството или без неа), ќе се осмели да го почне судењето на фамозните четири преостанати случаи за воени злосторства, сторени од припадниците на ОНА! Веројатно и тогаш некој ќе им шепне дека нашиот голем лобист за членство во НАТО нема да биде воодушевен ако се отвори прашањето за тоа кој е *right or wrong*.

